Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 28 mars 1933 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag till folk- och småskoleseminarierna m. m.

(2:a avd.)

I den till riksdagen den 3 januari 1933 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln föreslagit riksdagen,

ej mindre, under punkt 171 av det vid statsverkspropositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för nämnda dag, att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, dels beräkna en minskning av den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående anslagsposten: Folkskoleseminarierna, nu 1,640,000 kronor, med 60,000 kronor till 1,580,000 kronor; dels beräkna en minskning av den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående anslagsposten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, nu 158,000 kronor, med 50,000 kronor till 108,000 kronor; dels beräkna en minskning av det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, nu 1,798,000 kronor, med 110,000 kronor till 1,688,000 kronor; dels ock till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m. för budgetåret 1933/1934 beräkna ett extra reservationsanslag av 52,000 kronor,

än även, under punkt 175 av nämnda protokollsutdrag, att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, beräkna dels en ökning av det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 169,000 kronor, med 57,000 kronor till 226,000 kronor; dels ett uteslutande ur riksstaten av det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier å 240,000 kronor, dels en ökning av det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever vid småskoleseminarier, nu 15,375 kronor, med 21,985 kronor till 37,360 kronor, dels ett uppförande i riksstaten under rubriken: ålderstillägg åt lärare vid småskoleseminarier ett ordinarie förslagsanslag å 30,000 kronor, dels till hyresersättning åt rektorerna vid vissa småskoleseminarier för budgetåret 1933/1934 ett extra anslag av 4,000

kronor, dels ock till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landstingen uppförda seminarielärare m. m. för budgetåret 1933/1934 ett extra förslagsanslag av 195,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1933 dagtecknad proposition, nr 163, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för sistnämnda dag, föreslagit riksdagen

ej mindre under I. Folkskoleseminarierna att dels medgiva, att tjänstgöring vid statens småskoleseminarier i Skara, Landskrona och Härnösand må för övningslärare vid de under avveckling stående folkskoleseminarierna i nämnda städer i avseende å beräknande av pensionsunderlag m. m. räknas lika med tjänstgöring vid folkskoleseminarium; dels minska den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående anslagsposten: Folkskoleseminarierna, nu 1,640,000 kronor, med 80,000 kronor till 1,560,000 kronor; dels besluta, att den i nämnda reservationsanslag ingående särskilda posten till arvoden åt seminarieläkare, nu 29,000 kronor, skall minskas med 8,000 kronor till 21,000 kronor; dels minska den i det i ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående anslagsposten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, nu 158,000 kronor, med 53,000 kronor till 105,000 kronor; dels minska det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, nu 1,798,000 kronor, med 133,000 kronor till 1,665,000 kronor; dels ock till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 52,000 kronor,

än även under II. Småskoleseminarierna att

dels öka det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 169,000 kronor, med 57,000 kronor till 226,000 kronor;

dels ur riksstaten utesluta det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier å 240,000 kronor,

dels öka det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever vid småskoleseminarier, nu 15,375 kronor, med 17,625 kronor till 33,000 kronor;

dels i riksstaten under rubriken: ålderstillägg åt lärare vid småskoleseminarier uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 30,000 kronor;

dels till hyresersättning åt rektorerna vid vissa småskoleseminarier för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor;

dels medgiva, att såsom bidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, må för tid efter den 1 juli 1933 tills vidare till vederbörande huvudman utgå ett belopp, motsvarande dels grundlön och av läraren intill tidpunkten för seminariets nedläggande intjänade ålderstillägg, dels tillfällig löneförbättring, beräknad efter för A-ort gällande belopp, dels ock dyrtidstillägg, beräknat på sådant sätt, att det procentuella dyrtidstillägget i varje särskilt fall minskas till hälften;

dels till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 189,000 kronor;

dels medgiva, att kostnaderna för ovanberörda dyrtidstillägg må bestridas från det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter;

dels såsom villkor för utgående av statsbidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, föreskriva följande:

1. Erhåller lärare, som här avses, ordinarie befattning å rikets, riksdagens eller kommuns stat, skall statsbidrag till lärarens avlöning icke utgå, därest han å den nya tjänsten erhåller minst samma avlöningsförmåner som dem, han skolat uppbära, om han allt fortfarande bestritt sin å indragningsstat uppförda seminarietjänst. Skulle avlöningsförmånerna å den nya tjänsten understiga vad vederbörande ägt uppbära, därest han fortfarande varit i tjänst som seminarielärare, skall statsbidraget utgå med så stort belopp, som erfordras för att lönen å den nya tjänsten skall uppgå till vad läraren ägt uppbära, därest han uppehållit sin seminarietjänst.

2. I de fall, då befattningshavare, varom här är fråga, uppehåller förordnande (vikariat) eller innehar icke-ordinarie befattning i statens tjänst eller vid statsunderstödd anstalt, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall besluta om och i vilken utsträckning statsbidrag till avlöning å indragningsstat må utgå;

dels medgiva, att icke-ordinarie lärarinnorna vid det nedlagda småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerström, född Bruce, vid det nedlagda småskoleseminariet i Kalmar Lois Ehrnström samt vid det nedlagda småskoleseminariet i Växjö Anna Edmar må från ovannämnda anslag till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landstingen uppförda seminarielärare m. m., respektive till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter under budgetåret 1933/1934 på övergångsstat åtnjuta avlöning med samma belopp, som tillkommo dem vid nedläggandet av vederbörande seminarium, dock med reduktion i fråga om tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg i överensstämmelse med vad här ovan föreslagits för ordinarie lärare;

dels föreskriva, att beträffande lärarinnorna vid det nedlagda småskoleseminariet i Hagaström Elna Sidvall, Inga Johansson och Kerstin Alfving skola i avlöningshänseende i tillämpliga delar gälla vad här ovan föreslagits i fråga om lärare, som uppförts på indragningsstat hos landsting, samt att lärarinnorna Elna Sidvall och Inga Johansson skola vara underkastade flyttningsskyldighet efter samma grunder, som gälla för ordinarie lärare vid statens småskoleseminarier, dock utan rätt att erhålla ersättning för flyttningskostnad;

dels ock medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de

närmare föreskrifter, som må erfordras för genomförande av vad av departementschefen i statsrådsprotokollet föreslagits.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom första kammaren av herr *R. Wagnsson* väckt motion (I: 266), vari hemställts, dels att riksdagen med anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 163 måtte besluta, att nyintagning av elever vid småskoleseminarierna icke måtte ske under läsåret 1933/1934 samt att inrättandet av nya småskoleseminarier i Strängnäs och Landskrona måtte tills vidare uppskjutas; dels ock att utskottet måtte företaga de av ett bifall till detta yrkande betingade nedsättningarna i reservationsanslaget till statens småskoleseminarier;

dels ock två likalydande, motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *D. Norman m. fl.* (I: 274) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Eklund m. fl.* (II: 452), i vilka motioner hemställts, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 163 i vad den avser ändrade grunder för utgående av statsbidrag till landsting för avlöning av deras på indragningsstat uppförda ordinarie lärare vid nedlagda småskoleseminarier med anslutning till i motionerna hävdad princip om jämställdhet i löneberäkning mellan hos stat och hos landsting på indragningsstat uppförda seminarielärare, måtte fatta följande beslut beträffande Kungl. Maj:ts förslag angående småskoleseminarierna i punkterna 6, 7 och 9: dels medgiva, att såsom bidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, må för tiden efter den 1 juli 1933 tills vidare till vederbörande huvudman utgå ett belopp, motsvarande dels grundlön och av läraren intill tidpunkten för seminariets nedläggande intjänade ålderstillägg, dels hel tillfällig löneförbättring, beräknad efter för A-ort gällande belopp, dels ock dyrtidstillägg, beräknat på sådant sätt, att det procentuella dyrtidstillägget på hela avlöningen i varje särskilt fall minskas till hälften; dels till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 193,750 kronor, dels såsom villkor för utgående av statsbidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, föreskriva följande: 1. Erhåller lärare, som här avses, annan befattning å rikets, riksdagens eller kommuns stat, skall statsbidrag till lärarens avlöning icke utgå, därest han å den nya tjänsten erhåller minst samma avlöningsförmåner som dem, han skolat äga uppbära, om han allt fortfarande bestritt sin å indragningsstat uppförda seminarietjänst. Skulle avlöningsförmånerna å den nya tjänsten understiga vad vederbörande ägt uppbära, därest han fortfarande varit i tjänst som seminarielärare, skall statsbidraget utgå med så stort belopp, som erfordras för att lönen å den nya tjänsten skall uppgå till vad läraren ägt uppbära, därest han uppehållit sin seminarietjänst. Avlöningsförmånerna beräknas härvid, såsom om läraren varit anställd vid

statsseminarium. 2. I de fall, då befattningshavare, varom här är fråga, uppehåller förordnande (vikariat) eller icke-ordinarie befattning i statens tjänst eller vid statsunderstödd anstalt, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall besluta om och i vilken utsträckning statsbidrag till avlöning å indragningsstat må utgå.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisar utskottet till motionerna I: 266 och I: 274.

Kungl. Maj:ts förslag och de i ämnet väckta motionerna hava givit utskottet anledning till följande erinringar. Utskottet.

Förslaget innebär en nedsättning av folkskoleseminarieläkarnas arvoden. Enligt beslut av 1920 års riksdag utgöra dessa arvoden, å vilka dyrtidstillägg icke utgår, 1,400 kronor för läkare vid enkelseminarium, 1,800 kronor för läkare vid enkelseminarium med studentklass och 2,400 kronor för läkare vid dubbelseminarium. För ändamålet är i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna upptagen en särskild anslagspost, vilken för närvarande uppgår till 29,000 kronor. Under senare år hava — med hänsyn till indragningen av parallellavdelningar vid vissa seminarier samt till nedläggandet av andra seminarier — vissa begränsningar av Kungl. Maj:t vidtagits i fråga om arvodesbeloppens storlek. För budgetåret 1932/1933 utgör hela medelsåtgången för berörda ändamål 22,950 kronor.

Under förutsättning av oförändrade grunder för arvodena kan, enligt vad departementschefen upplyser, medelsåtgången, sedan den av riksdagen beslutade seminarieorganisationen fullständigt genomförts, beräknats till 24,200 kronor.

Departementschefen har emellertid ansett sig böra förorda en nedsättning av de grundbelopp, efter vilka de till seminarieläkarna utgående arvodena beräknas. Departementschefen erinrar om att arvodena beräknats efter 1920 års låga penningvärde och att Kungl. Maj:t för både 1932 och 1933 års riksdagar framlagt förslag om betydande nedsättningar av de arvoden, som utgå till skolläkarna vid de allmänna läroverken. Under åberopande härav har departementschefen förordat, att en sänkning av arvodena för seminarieläkarna med i runt tal 15 procent vidtages, med hänsyn vartill anslagsposten borde beräknas till 21,000 kronor. På Kungl. Maj:t skulle ankomma att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela de närmare bestämmelser rörande anslagets fördelning, som erfordrades med anledning av vad departementschefen sålunda föreslagit.

På grund av de budgetära förhållandena har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att en sänkning av seminarieläkarnas arvoden nu sker, ehuru utskottet med hänsyn till den värdefulla insats i fråga om elevernas hälsovård, dessa läkare i allmänhet göra, finner det beklagligt, att en sådan åtgärd måste vidtagas.

Vad angår arvodenas belopp, har departementschefen, såsom av det ovan

anförda framgår, icke framlagt något förslag rörande de särskilda arvodenas storlek utan inskränkt sig till att förorda en sänkning med i runt tal 15 procent. Enligt utskottets mening är det lämpligt, att beloppen, på samma sätt som skedde vid 1920 års riksdag, till siffran fastställas med rätt givetvis för Kungl. Maj:t att vidtaga de jämkningar härutinnan, som av särskilda förhållanden kunna komma att visa sig påkallade. I huvudsaklig överensstämmelse med den av departementschefen förordade normen för sänkningen torde arvodena böra bestämmas, för läkare vid enkelseminarium till 1,200 kronor, för läkare vid enkelseminarium med studentklass till 1,500 kronor och för läkare vid dubbelseminarium till 2,100 kronor. Å dessa arvoden bör dyrtidstillägg icke utgå.

Beträffande läraren i trädgårdsskötsel vid det numera nedlagda folkskoleseminariet i Strängnäs K. A. Karlemark avser Kungl. Maj:ts förslag, att Karlemark skulle träda i tjänstgöring vid småskoleseminariet i Strängnäs, vilket av Kungl. Maj:t föreslås skola upprättas från och med budgetåret 1933/1934, samt att Karlemark skulle vid sistnämnda seminarium uppföras å övergångsstat med bibehållande av samtliga till honom nu utgående avlöningsförmåner, tillfällig löneförbättring däri inberäknad. I överensstämmelse härmed har Karlemarks avlöning, 2,400 kronor, icke tagits i beräkning vid bestämmandet av det belopp, varmed reservationsanslaget till folkskoleseminarierna borde upptagas i riksstaten för nästkommande budgetår, utan av Kungl. Maj:t i stället påförts anslaget till småskoleseminarierna.

Skolöverstyrelsen hade föreslagit en annan anordning, nämligen att Karlemark skulle uppföras på övergångsstat under folkskoleseminarierna. Härom anförde överstyrelsen (sid. 9 i statsrådsprotokollet) att det vore nödvändigt, att den vidsträckta och hittills synnerligen välskötta seminarieträdgården i Strängnäs fortfarande ägnades sakkunnig vård, varjämte sakkunnig person bleve behövlig för att vid småskoleseminariet uppehålla undervisningen i ämnet trädgårdsskötsel. Dessa uppgifter borde anförtros åt Karlemark. Då emellertid överstyrelsen ännu icke velat taga ställning till frågan om anställande av ordinarie övningslärare vid statens småskoleseminarier, ansåge sig överstyrelsen icke kunna föreslå, att en ordinarie lärartjänst i trädgårdsskötsel inrättades vid småskoleseminariet i Strängnäs redan från och med budgetåret 1933/1934. Karlemarks lön torde därför under nämnda budgetår fortfarande böra utgå från reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, men där uppföras å en särskild övergångsstat.

I annat sammanhang (sid. 31—32 i statsrådsprotokollet) har skolöverstyrelsen fäst uppmärksamheten på frågan om trädgårdarna och trädgårdsskötseln vid statens blivande småskoleseminarier i Strängnäs, Landskrona, Skara och Härnösand, varest betydande trädgårdsanläggningar funnes. Överstyrelsen framhåller, att behov av undervisning i trädgårdsskötsel komme, om än i något inskränktare omfattning än vid folkskoleseminarierna, att

förefinnas även vid de småskoleseminarier, alla dubbelseminarier, vilka komme att efterträda de nuvarande folkskoleseminarierna å ifrågavarande orter. Överstyrelsen förutsatte därför, att dessa trädgårdar komme att såsom småskoleseminariernas tillhörighet skötas och finansieras efter i huvudsak samma grunder som hittills. Beträffande särskilt småskoleseminariet i Strängnäs uttalar överstyrelsen på samma ställe, att, då ämnet trädgårdsskötsel hittills varit och fortfarande borde vara upptaget såsom ett ämne vid småskoleseminarierna, det vore tydligt, att vid Strängnässeminariet redan under budgetåret 1933/1934 borde vara anställd en trädgårdslärare och att förutsättningarna funnes för en ordinarie trädgårdslärartjänst. Det torde vara detta överstyrelsens sistberörda uttalande, som föranlett Kungl. Maj:ts förslag i fråga om Karlemarks placering.

Av det ovan anförda framgår, att det ännu är ovisst, vilken ställning ämnet trädgårdsskötsel skall komma att intaga på småskoleseminariernas undervisningsplan. I 1919 års stadga för småskoleseminarierna angives, att undervisning i trädgårdsskötsel skall förekomma, »där tillfälle därtill kan beredas». Enligt vad utskottet inhämtat, har undervisning i ämnet hittills lämnats endast vid ett fåtal småskoleseminarier och i ringa omfattning, och denna undervisning har varit frivillig. Huruvida skäl föreligga att räkna med särskilda ordinarie lärarkrafter för ändamålet är ännu för tidigt att säga. Denna fråga torde böra bliva föremål för närmare utredning genom skolöverstyrelsens försorg, i vilket sammanhang jämväl bör tagas under övervägande, vilka åtgärder, som lämpligen böra vidtagas med avseende å de trädgårdsanläggningar, som nu finnas vid seminarierna i Strängnäs, Landskrona, Skara och Härnösand. Tänkbart är att, därest anläggningarna befinnas icke vara behövliga för undervisningen, det kan visa sig fördelaktigt att utarrendera eller avyttra områdena, vilket dock, åtminstone så vitt angår Strängnäs, icke torde kunna ske utan efter överenskommelse med staden, som skänkt tomten för seminarieändamål.

I frågans nuvarande ovissa läge kan utskottet i alla händelser icke finna tillrådligt, att Karlemark uppföres å övergångsstat under småskoleseminarierna. Enligt utskottets mening bör Karlemark, i likhet med övriga ordinarie lärare vid det nedlagda folkskoleseminariet i Strängnäs, överflyttas till ledig motsvarande tjänst vid annat folkskoleseminarium. Då, enligt vad utskottet inhämtat, dylik vakant tjänst står till buds, förutsätter utskottet, att berörda förflyttning kommer att äga rum från och med den 1 juli 1933. I den mån arbetskraft erfordras för att under budgetåret 1933/1934 för statens räkning vidmakthålla trädgårdsanläggningen i Strängnäs, torde tillfällig hjälp kunna anlitas och kostnaderna härför bestridas ur reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

Den ståndpunkt, utskottet intagit ifråga om Karlemarks placering, föranleder ingen höjning av sistberörda anslag men möjliggör en minskning av reservationsanslaget till statens småskoleseminarier med 2,400 kronor.

I fråga om intagningen av nya elever i småskoleseminariernas första klass under budgetåret 1933/1934 har skolöverstyrelsen föreslagit, att 20 elever skulle intagas vid ett vart av seminarierna i Strängnäs (två klassavdelningar), Landskrona, Haparanda, Lycksele, Linköping och Falun eller sammanlagt sju klassavdelningar med tillhopa 140 elever. Med hänsyn till den rådande arbetslösheten bland småskollärarinnorna har emellertid departementschefen ansett sig böra räkna med en begränsning av intagningen till 15 i varje klassavdelning d. v. s. sammanlagt 105 elever, varvid dock Kungl. Maj:t skulle äga rätt att vidtaga jämkningar av elevantalet per klassavdelning.

I motionen I: 266 har påyrkats, att under läsåret 1933/1934 någon nyintagning av elever i första klassen vid småskoleseminarierna icke måtte äga rum, samt vidare, att inrättandet av nya småskoleseminarier i Strängnäs och Landskrona måtte tills vidare uppskjutas. Till stöd härför har åberopats det förefintliga stora överskottet av småskollärarinnor och den konstaterade minskningen av antalet småskollärartjänster.

Utskottet kan, med hänsyn till det allmännas intresse av att för rikets olika delar en jämn tillgång på dugliga lärarkrafter må finnas, icke förorda de långt gående begränsningsåtgärder, som i motionen I: 266 påyrkats. Genom den väsentliga inskränkning ifråga om nyintagningen, som Kungl. Maj:ts förslag innebär, jämfört med skolöverstyrelsens, torde tillbörlig hänsyn få anses tagen till de synpunkter, som i motionen framförts. Utskottet vill därför i denna del ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker följaktligen den i motionen I: 266 gjorda hemställan.

Vad Kungl. Maj:t föreslagit i fråga om utgående av statsbidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, sammanfaller i huvudsak med statskontorets i ämnet uttalade mening och synes stå i god överensstämmelse med de regler, som i liknande fall plägat uppställas vid överförande av statliga befattningshavare å indragningsstat. I motionerna I: 274 och II: 452 har emellertid hemställan gjorts om i viss mån förbättrade villkor i berörda hänseende såväl för landstingen som för vederbörande lärare. Innebörden av de motionsvis framställda yrkandena är, att de reduktioner, som före förstatligandet av småskollärarutbildningen gällt beträffande tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg åt landstingsseminariernas lärare, skulle upphöra i fråga om lärarna på indragningsstat.

Utskottet vill framhålla, att det ur statens synpunkt är önskvärt, att så många som möjligt av de övertaliga lärarna erhålla annan tjänst, och att staten därför har intresse av att villkoren för de å övergångsstat uppförda göras sådana, att ett utnyttjande i annat undervisningsarbete av dessa befattningshavare, vilka i allmänhet ännu äro fullt tjänstedugliga, underlättas. En utväg härtill vore att medgiva de utvidgade förmåner, om vilka i mo-

tionerna I: 274 och II: 452 hemställts, men förbinda detta medgivande med ett villkor, att vederbörande lärare underkastade sig flyttningsskyldighet, en förpliktelse, som de för närvarande icke hava. Härvid bör dock uppmärksammas, att, enligt vad utskottet har sig bekant, vissa landsting reglerat lärarnas löner på sådant sätt, att landstingen gentemot lärarna torde vara rättsligen skyldiga att utbetala lön i överensstämmelse med de i nyssnämnda motioner framställda förslagen. Med avseende å dessa sistnämnda lärare lärer alltså den nu avsedda vägen icke vara framkomlig. En annan utväg att underlätta de övertaliga lärarnas placering skulle möjligen kunna erbjudas, genom att från statens sida åtgärder vidtoges i syfte att lärarna måtte beredas anställning inom det kommunala skolväsendet, närmast i de skoldistrikt, där det nedlagda småskoleseminarium, vid vilket de varit knutna, haft sin verksamhet. Härvid borde vissa lättnader kunna ifrågakomma med avseende å eljest stadgade former för tillsättning av lärartjänster vid folkskolan.

Det synes utskottet önskvärt, att genom Kungl. Maj:ts försorg en undersökning verkställes rörande vad som i nu avgivna hänseenden lämpligen kan åtgöras för placering av den övertaliga personalen vid de nedlagda småskoleseminarierna. I avbidan å resultatet av denna utredning, vilken jämte förslag torde böra underställas nästa års riksdag, synes det utskottet tillrådligt, att Kungl. Maj:ts förevarande förslag i fråga om de å övergångsstat hos landstingen uppförda ordinarie lärarna godtages såsom ett provisorium för budgetåret 1933/1934. Utskottet finner sig alltså icke kunna förorda de i motionerna I: 274 och II: 452 framställda ändringsyrkandena. Beträffande sådan å indragningsstat uppförd lärare, som uppehåller förordnande (vikariat) eller innehar icke-ordinarie befattning i statens tjänst eller vid statsunderstödd anstalt, skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag ankomma på Kungl. Maj:t att i varje särskilt fall pröva, om och i vilken utsträckning statsbidrag till avlöning å indragningsstat finge utgå. Utskottet förutsätter, att vid tillämpning av denna bestämmelse under inga förhållanden förmånligare grunder komma att lända till efterrättelse än de, som av Kungl. Maj:t föreslagits i fråga om lärare å indragningsstat, som erhåller ordinarie anställning.

Vad slutligen angår Kungl. Maj:ts förslag i fråga om icke-ordinarie lärarinnorna Ebba Åkerström, Lois Ehrnström och Anna Edmar vill utskottet fästa uppmärksamheten på, att statskontoret (sid. 54 i statsrådsprotokollet) ställt sig synnerligen tveksamt till förslaget att överföra dessa lärarinnor å övergångsstat, detta med hänsyn till deras jämförelsevis korta tjänstgöringstid (för Åkerström 15 år, för Ehrnström 10 år och för Edmar 3 år). Utskottet delar denna statskontorets uppfattning och kan för sin del icke biträda förslaget, annat än vad angår Ebba Åkerström, som dock har en 15-årig tjänstgöring bakom sig. Vidkommande Lois Ehrnström och Anna Edmar anser utskottet alltså de äskade förmånerna icke böra medgivas.

I övrigt har utskottet funnit sig böra tillstyrka vad Kungl. Maj:t i den föreliggande propositionen föreslagit.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Wagnssons samt herr Normans m. fl. och herr Eklunds m. fl. ovannämnda motioner (I: 266, I: 274 och II: 452),

a) medgiva, att tjänstgöring vid statens småskoleseminarier i Skara, Landskrona och Härnösand må för övningslärare vid de under avveckling stående folkskoleseminarierna i nämnda städer i avseende å beräknande av pensionsunderlag m. m. räknas lika med tjänstgöring vid folkskoleseminarium;

b) minska den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående anslagsposten: Folkskoleseminarierna, nu 1,640,000 kronor, med 80,000 kronor till 1,560,000 kronor;

c) besluta, att den i nämnda reservationsanslag ingående särskilda posten till arvoden åt seminarieläkare, nu 29,000 kronor, skall minskas med 8,000 kronor till 21,000 kronor;

d) minska den i det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna ingående anslagsposten: Stipendier för elever vid folkskoleseminarier, nu 158,000 kronor, med 53,000 kronor till 105,000 kronor;

e) minska det gemensamma ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna, nu 1,798,000 kronor, med 133,000 kronor till 1,665,000;

f) till anordnande av studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra reservationsanslag av 52,000 kronor;

g) öka det ordinarie reservationsanslaget till statens småskoleseminarier, nu 169,000 kronor, med 54,600 kronor till 223,600 kronor;

h) ur riksstaten utesluta det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt småskoleseminarier å 240,000 kronor;

i) öka det ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt elever vid småskoleseminarier, nu 15,375 kronor, med 17,625 kronor till 33,000 kronor;

j) i riksstaten under rubriken: ålderstillägg åt lärare vid småskoleseminarier uppföra ett ordinarie förslagsanslag å 30,000 kronor;

k) till hyresersättning åt rektorerna vid vissa småskoleseminarier för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor;

l) medgiva, att såsom bidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, må för budgetåret 1933/1934 till vederbörande huvudman utgå ett belopp, motsvarande dels grundlön och av läraren intill tidpunkten för seminariets nedläggande intjänade ålderstillägg, dels tillfällig löneförbättring, beräknad efter för A-ort gällande belopp, dels ock dyrtidstillägg, beräknat på sådant sätt, att det procentuella dyrtidstillägget i varje särskilt fall minskas till hälften;

m) till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landsting uppförda seminarielärare m. m. för budgetåret 1933/1934 anvisa ett extra förslagsanslag av 189,000 kronor;

n) medgiva, att kostnaderna för ovanberörda dyrtidstilllägg må bestridas från det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter;

o) såsom villkor för utgående av statsbidrag till avlöning åt ordinarie lärare vid nedlagt småskoleseminarium, vilken uppförts på indragningsstat hos landsting, föreskriva följande att äga tillämpning under budgetåret 1933/1934:

1. Erhåller lärare, som här avses, ordinarie befattning å rikets, riksdagens eller kommuns stat, skall statsbidrag till lärarens avlöning icke utgå, därest han å den nya tjänsten erhåller minst samma avlöningsförmåner som dem, han skolat äga uppbära, om han allt fortfarande bestritt sin å indragningsstat uppförda seminarietjänst. Skulle avlöningsförmånerna å den nya tjänsten understiga vad vederbörande ägt uppbära, därest han fortfarande varit i tjänst som seminarielärare, skall statsbidraget utgå med så stort belopp, som erfordras för att lönen å den nya tjänsten skall uppgå till vad läraren ägt uppbära, därest han uppehållit sin seminarietjänst.

2. I de fall, då befattningshavare, varom här är fråga, uppehåller förordnande (vikariat) eller innehar icke-ordinarie befattning i statens tjänst eller vid statsunderstödd anstalt, skall det ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning i varje särskilt fall besluta om och i vilken utsträckning statsbidrag till avlöning å indragningsstat må utgå;

p) medgiva, att icke-ordinarie lärarinnan vid det nedlagda

småskoleseminariet i Skara Ebba Åkerström, född Bruce, må från ovannämnda anslag till bidrag till avlöning åt vissa på indragningsstat hos landstingen uppförda seminarielärare m. m., respektive till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter under budgetåret 1933/1934 på övergångsstat åtnjuta avlöning med samma belopp, som tillkom henne vid nedläggandet av småskoleseminariet i Skara, dock med reduktion i fråga om tillfällig löneförbättring och dyrtidstillägg i överensstämmelse med vad här ovan hemställts beträffande ordinarie lärare;

q) föreskriva, att beträffande lärarinnorna vid det nedlagda småskoleseminariet i Hagaström Elna Sidvall, Inga Johansson och Kerstin Alfving skall i avlöningshänseende i tillämpliga delar gälla vad här ovan hemställts i fråga om lärare, som uppförts på indragningsstat hos landsting, samt att lärarinnorna Elna Sidvall och Inga Johansson skola vara underkastade flyttningsskyldighet efter samma grunder, som gälla för ordinarie lärare vid statens småskoleseminarier, dock utan rätt att erhålla ersättning för flyttningskostnad;

r) medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som må erfordras för genomförande av vad utskottet ovan hemställt.

Stockholm den 28 mars 1933.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Bergqvist, Nilsson* i Malmö, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson, Carlsson* i Gävle, *Ernfors, Bergström,* friherre *Lagerfelt, Nilsson* i Fredriksfält och *Björck* samt

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Jansson* i Falun, *Strindlund, Persson* i Fritorp, *Jeppsson, Andersson* i Höör, *Persson* i Falla, *Svensson* i Grönvik, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Prästbol, *Högström* och *Weijne.*

Stockholm 1933, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
330913